

ALL4
INCLUSION

All4Inclusion

IO1 Raport

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

June 2020

Project information

Project Title:	All4Inclusion
Project Number:	2019-1-DE02-KA204-006474
National Agency:	Nationale Agentur Bildung für Europa beim Bundesinstitut für Berufsbildung
Project Website:	www.all4inclusion.eu
Authoring Partner:	Institut für Didaktik der Demokratie, Leibniz University Hannover
Project Coordination:	Dr. Sebastian Fischer
Project Management	Richard Heise
Document Version:	1.00
Date of Preparation:	12.06.2020

Consortium

Community Works

This project has been funded with support from the European Commission. This communication

reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Submission Number: 2019-1-DE02-KA204-006474

Zawartość

1. Wstęp	4
1.1 Projekt	4
1.2 Ankieta.....	5
2. Wyniki badania – Perspektywa trenerów kształcenia ustawicznego oraz dorosłych uczniów	7
2.1 Docieranie do grupy docelowej.....	7
2.2 Kompetencje cyfrowe (rozumienie tekstu i liczenie)	9
Wyzwania	10
Skuteczne strategie walki z tymi problemami.....	10
3. Wnioski i perspektywy.....	11

1. Wstęp

Raport opisuje pierwszy etap realizacji projektu All4Inclusion. W jego skład wchodzi krótki opis projektu i metodologii użytej do przeprowadzenia ankiety, a także omówienie wyników ankiety.

Tak jak i ten, wszystkie dokumenty powstałe w ramach projektu będą dostępne na jego stronie internetowej (www.all4inclusion.eu). Ponadto, informacje na jego temat publikowane są na Facebooku. (<https://www.facebook.com/all4inclusion>).

1.1 Projekt

Projekt edukacji dorosłych "All4Inclusion" służy wsparciu edukatorów osób dorosłych w przygotowywaniu koncepcji nauczania wirtualnego oraz ich realizacji.

Głównymi celami All4Inclusion są:

1. Wsparcie edukatorów osób dorosłych we wdrażaniu wirtualnych i półwirtualnych form zajęć do prowadzonych przez nich kursów
2. Wspomaganie integracji społecznej osób dorosłych poprzez organizowanie grupowych zajęć
3. Podnoszenie umiejętności cyfrowych osób dorosłych

Pakiet Edukacyjny, najważniejszy rezultat projektu, będzie zawierał materiały niezbędne do realizacji wspomnianych celów. Składać się będzie z sześciu modułów szkoleniowych, wiążących się z wielorakimi działaniami, takimi jak przetwarzanie tekstu, przeglądanie Internetu, rozmowy wideo, tworzenie blogów, podcastów, prezentacji i arkuszy. Pisząc w skrócie, Pakiet Edukacyjny będzie łączył dobre praktyki wypracowane przez organizacje uczestniczące w projekcie w celu zmotywowania do udziału w wirtualnych i półwirtualnych zajęciach.

Koncepcji All4Inclusion przyświeca połączenie strategii przyciągającej seniorów do ustawicznego kształcenia się w grupach, oraz położenie nacisku na kompetencje cyfrowe, umożliwiające udział w wirtualnych i półwirtualnych kursach.

Bezpośredni kontakt z edukatorami oraz grupą zawsze będzie ważnym czynnikiem walki z wykluczeniem społecznym, ale formy nauczania pozwalające dorosłym kursantom na uczestnictwo w zajęciach bez wychodzenia z domu pozwalają przezwyciężyć trudności wynikające z braku czasu, braku możliwości poruszania się czy z sytuacji ograniczonych możliwości wychodzenia z domu, takich jak obecna, wynikająca z pandemii koronawirusa.

Kluczem do osiągnięcia wyżej wymienionych celów jest motywowanie i zorientowanie na grupę docelową. Z jednej strony takie działania stymulują społeczne i międzypokoleniowe kontakty dorosłych uczących się oraz ich rodzin i przyjaciół, z drugiej zaś uczą ich używać narzędzi cyfrowych niezbędnych do uczestniczenia w zajęciach wirtualnych.

W tym kontekście używanie aplikacji na komputery i smartfony podczas zajęć klasowych ściśle wiąże się z celami kształcenia. Wspólnie zapoznając się z aplikacjami, na przykład do pisania tekstów, dorośli uczący się nabierają motywacji do dalszego udziału, w rezultacie czego łamią barierę wykluczenia społecznego oraz podnoszą swoje kompetencje cyfrowe, przydatne w różnorodnych sytuacjach życiowych.

W związku z tym All4Inclusion koncentruje się głównie na kompetencjach cyfrowych i matematycznych, kierując się określonymi przez Komisję Europejską *Ramami kompetencji cyfrowych dla obywateli*¹ oraz *Ramami kompetencji cyfrowych dla konsumentów*².

1.2 Ankieta

Pierwszym etapem projektu była ankieta przeprowadzona w Wielkiej Brytanii, Polsce, na Cyprze, w Portugalii, Grecji oraz Niemczech. Jej celem było zebranie informacji dotyczących potrzeb wynikających z przedstawionej wyżej koncepcji, z perspektywy:

1. Trenerów kształcenia ustawicznego pracujących z seniorami
2. Osób dorosłych uczestniczących w zajęciach dla seniorów

Ankiety przeprowadzono w lutym i marcu 2020 roku. Na oblicze jej ostatniej fazy wpłynęła pandemia COVID-19. Sekcja trzecia raportu zawiera dodatkowe informacje, związane z okolicznościami wywołanymi przez wirusa.

Głównym celem ankiety było zdobycie wiedzy potrzebnej do konceptualizacji jej wyników, które zostaną opisane w ramach projektu. W związku z tym cechował ją nacisk na pozyskanie przydatnych informacji i poznanie przykładów dobrych praktyk, nie zaś na dane naukowe, które służyłyby analizie porównawczej poszczególnych krajów.

Próba badawcza składała się z 13-20 trenerów kształcenia ustawicznego oraz 11-29 dorosłych osób uczących się w poszczególnych krajach. Łącznie w ankiecie wzięło udział 106 trenerów kształcenia ustawicznego i 112 uczestników szkoleń.

Badanie przeprowadzono przy pomocy kwestionariusza, który ankietowani wypełniali przez Internet lub na papierze. Podzielone było na cztery sekcje, a każda z nich zawierała pytania zamknięte i otwarte.

W sekcji pierwszej prosiliśmy o ogólne informacje na temat ankietowanego, uwzględniając jego wykształcenie i status zawodowy, a także instytucję, z którą jest związany.

¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-21-digital-competence-framework-citizens-eight-proficiency-levels-and-examples-use>

² <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103155/lfna28133enn.pdf>

Dalej zamieszczona była sekcja z pytaniami dotyczącymi strategii motywacyjnych w kształceniu ustawicznym stosowanych w celu dotarcia do grupy docelowej i zwiększenia liczby uczestników zajęć.

W sekcji trzeciej pytaliśmy o strategie i formy nauczania, które z powodzeniem stosowano do podniesienia kompetencji cyfrowych (umiejętności rozpoznania, wyboru i używania różnych aplikacji do szukania informacji, współdziałania, komunikacji lub tworzenia treści w środowisku cyfrowym).

W czwartej i ostatniej sekcji pytaliśmy o strategie i formy nauczania, które z powodzeniem stosowano do podniesienia kompetencji matematycznych (matematyka, statystyka, umiejętności finansowe/zakupy w Internecie/przedsiębiorczość).

2. Wyniki badania – Perspektywa trenerów kształcenia ustawicznego oraz dorosłych uczniów

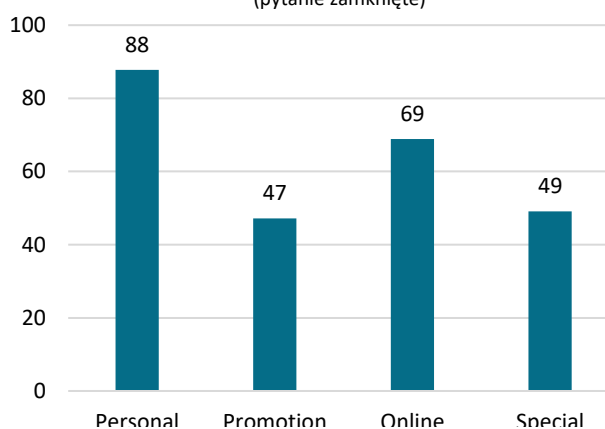
Poniższa część raportu jest przeglądem kluczowych odkryć dokonanych dzięki ankiecie. Skupia się ona na wynikach mających związek z priorytetami projektu. Jako że uczestnictwo w kursach kształcenia ustawicznego jest samo w sobie uważane za ważny czynnik walki z wykluczeniem społecznym [4], wyniki związane z kwestią docierania do seniorów i zachęcania ich do brania udziału w tego typu kursach będą przedstawione jako pierwsze. Na końcu podsumowane zostaną odkrycia odnoszące się do strategii podnoszenia kompetencji cyfrowych w warunkach grupowego kształcenia się.

2.1 Docieranie do grupy docelowej

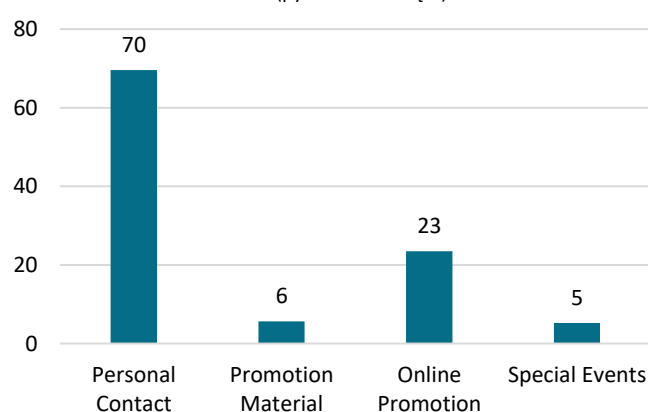
Powszechnym problemem kształcenia ustawicznego jest trudność dotarcia do osób, które najwięcej zyskałyby na uczestnictwie w zajęciach. Zasadniczo niełatwo jest dotrzeć do tych ludzi, którzy wykształcili w sobie opór wobec prób edukowania dorosłych, proszenia innych o pomoc czy integracji społecznej w ogóle.

Ankietowani edukatorzy kształcenia ustawicznego opisali różnorodne strategie docierania do seniorów i zachęcania ich do wzięcia udziału w kursach, od materiałów promocyjnych takich jak ulotki i plakaty do reklam internetowych lub specjalnych wydarzeń, do udziału w których zapraszane są osoby z grupy docelowej. Ciągłe jednak wiodącą metodą jest kontakt osobisty z potencjalnym uczestnikiem. Za kluczowy w strategii pozyskiwania uczestników kursów uważany jest w szczególności kontakt bezpośredni z seniorami przez telefon oraz podczas wydarzeń promocyjnych. Także polecenie kursów przez ich uczestnika w środowisku potencjalnych uczestników jest postrzegane jako skuteczny środek. Ogółem 88% trenerów kształcenia ustawicznego, którzy wzięli udział w ankiecie, próbowało docierać do grupy docelowej poprzez kontakt osobisty. Inne strategie stosuje się głównie jako dodatek do bezpośredniego kontaktu i polecenia zajęć przez uczestników.

Nauczyciele kształcenia ustawicznego:
strategie docierania
(pytanie zamknięte)

Uczestnicy kursów dla dorosłych:
strategie docierania
(pytania zamknięte)

“Nie mogę chodzić do klasy z młodymi ludźmi.”

Uczestnik szkolenia (Cypr)

Dla dorosłych uczących się osobisty kontakt jest jeszcze ważniejszy, co wynika z odpowiedzi na pytanie o okoliczności, w jakich zapisali się na aktualnie uczęszczane przez nich zajęcia. W świetle tego strategii takie jak wydawanie materiałów

promocyjnych i organizowanie specjalnych wydarzeń wydają się niezbyt skuteczne w docieraniu do tej grupy docelowej.

Edukatorzy osób dorosłych podkreślają wagę dokładnego informowania o tematyce i strukturze reklamowanych przez nich szkoleń. Kładą również nacisk na aspekt motywacyjny. Dorośli uczący się przede wszystkim opisują potrzebę poczucia atmosfery, w jakiej odbywa się szkolenie. Kontakt bezpośredni z trenerami lub rekomendacja przez innego uczestnika zajęć najlepiej spełniają tę potrzebę.

*“Do ludzi starszych trudniej jest dotrzeć,
bo nie lubią prosić o pomoc.”*

*Trener kształcenia ustawicznego (Wielka
Brytania)*

2.2 Kompetencje cyfrowe (rozumienie tekstu i liczenie)

Rezultatem istnienia tak zwanej “przepaści cyfrowej”, dzielącej od “cyfrowych tubylców” grupy wiekowe, które nie wychowywały się w warunkach wszędobylskiego Internetu, są szczególne potrzeby seniorów biorących udział w zajęciach dla dorosłych. Pomimo że wiele narzędzi cyfrowych mogłoby być szczególnie użyteczne dla seniorów, przede wszystkim z uwagi na zapewnienie możliwości podtrzymywania relacji społecznych, dostępu do informacji oraz zarządzania finansami, edukacja cyfrowa seniorów ciągle jest wyzwaniem

“W obecnym czasie, gdy panują restrykcje wynikające z epidemii, gdy coraz częściej zakupy robi się w Internecie, potrzeba edukacji rośnie.”

Trener kształcenia ustawicznego (Polska)

Podsumowane tutaj wyniki ankiety ukazują najważniejsze wyzwania z perspektywy zarówno edukatorów osób dorosłych jak i dorosłych uczących się w odniesieniu do nabywania kompetencji cyfrowych (umiejętności rozpoznania, wyboru i używania różnych aplikacji do szukania informacji, współdziałania, komunikacji lub tworzenia treści w środowisku cyfrowym)⁴ i kompetencji matematycznych (matematyka, statystyka, umiejętności finansowe/zakupy w Internecie/przedsiębiorczość)⁵.

“W związku ze wzrastającym zainteresowaniem seniorów technologiami ważne jest, by zajmować się tą problematyką.”

Trener kształcenia ustawicznego (Portugalia)

dla

kształcenia ustawicznego.

Korzystanie z komputera, przeszukiwanie Internetu i używanie mediów społecznościowych wymaga wielorakich kompetencji cyfrowych, konieczne jest zapewnienie seniorom możliwości ich nabycia³.

“Działamy w hrabstwie o rolniczym charakterze w północnej Anglii. Banki, urzędy pocztowe i małe, wiejskie sklepy zamykają się, bowiem coraz więcej młodych ludzi korzysta z usług internetowych. W związku z tym starsi ludzie dochodzą do wniosku, że również muszą z nich korzystać.” Trener kształcenia ustawicznego (Wielka Brytania)

³ https://www.researchgate.net/publication/322925621_Barriers_and_Challenges_Experienced_by_Seniors_in_Using_Online_Social_Networks_A_Phenomenological_Study

⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-21-digital-competence-framework-citizens-eight-proficiency-levels-and-examples-use>

⁵ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103155/lfn28133enn.pdf>

Wyzwania

Chociaż większość ankietowanych podkreślała ogólne znaczenie edukacji cyfrowej dla seniorów, wspomnieli oni także różne problemy, takie jak:

- Niezadowalająca infrastruktura techniczna, na przykład stare komputery stacjonarne czy wolno działający Internet, co powoduje frustrację i dezorientację kursantów
- Problemy z poruszaniem się, utrudniające użytkowanie komputerów
- Strach czy niepewność uczestników szkoleń w kontakcie ze sferą cyfrową
- Przystarzałe materiały do nauki
- Brak materiałów do nauki skrojonych podług potrzeb seniorów

Skuteczne strategie walki z tymi problemami

Tak edukatorzy, jak i uczący się wymienili kilka z życia wziętych przykładów dobrych strategii, właściwych dla przezwyciężenia wspomnianych wyżej trudności. Są to:

- Jasny, obejmujący cele kształcenia, plan zajęć, który sprzyja motywacji do nauki i realizowaniu długoterminowych celów
- Moduły przerabiane krok po kroku, aby uniknąć przeładowania wiedzą
- Powtarzanie kluczowych kroków
- Osobiste wsparcie nauczyciela
- Łączenie treści zajęć z codziennymi problemami
- Ustna informacja zwrotna (dialog na zajęciach)
- Uczenie się w grupach
- Używanie narzędzi i materiałów o charakterze wizualnym, np. czat wideo, instrukcje wideo
- Używanie różnych rodzajów mediów dla zwalczania nudy (narzędzia wizualne, czat wideo, podcasty, storytelling)

“Podoba mi się, że przyszliśmy razem, jako grupa, ale potem weszliśmy do Internetu i każdy pracował nad czym chciał i we własnym tempie. Ludzie dużo sobie pomagali. Nie czułem się jak w klasie szkolnej.”

dorosły uczestnik (Wielka Brytania)

3. Wnioski i perspektywy

Wyzwania związane z edukacją cyfrową dla seniorów oraz skuteczne strategie mierzenia się z tymi wyzwaniami opracowane przez trenerów wskazują na wielość spojrzeń, które powinny być brane pod uwagę podczas realizowania założeń projektu All4Inclusion. Edukatorzy i uczący się są zgodni w tym, że narzędzia cyfrowe mogą być bardzo użyteczne dla seniorów. Obecna sytuacja, na którą wpływa ograniczenie możliwości przemieszczania się wynikające z pandemii koronawirusa, czyni potrzebę strategii umożliwiających seniorom społeczne interakcje oraz wkroczenie do sfery cyfrowej jeszcze bardziej aktualną.

Edukatorów kształcenia ustawicznego sytuacja ta mocno dotknęła, zmuszając ich do wypracowania wirtualnych rozwiązań niezbędnych do utrzymania przy życiu prowadzonych przez nich zajęć. Niemniej jednak, gdy mowa o skutecznych strategiach kształcenia, należy doceniać czynnik fizycznego kontaktu z grupą oraz trenerem. Dlatego, realizując projekt All4Inclusion, pracujemy nad pakietem edukacyjnym odpowiadającym na potrzeby wskazane w ankiecie. W ramach tych działań łączymy inkluzywną strategię grupowej edukacji seniorów z podnoszeniem ich kompetencji cyfrowych, które umożliwiają im udział w zajęciach wirtualnych i półwirtualnych.